

Ráktanyai nyár

Ráktanya még mindig tartogat meglepetéseket: a július 24-augusztus 7. között megtartott két táborunkon ugyanis a lehetséges 14-ből 12 éjszaka volt derült! Mindez alaposan felborította a tervezett napirendet, ugyanis a "szokásos" borult, esős időjárásra számítottunk. Nem csoda, hogy 11 óra előtt nem nagyon lehetett életet lehelni a kókadózó táborlakókba -- ekkor kezdtük ugyanis a délelőtti előadásokat.

Két nyári táborunkat -- a holdfázis alakulása miatt -- most először egymás után tartottuk, ami a szervezést sok tekintetben egyszerűsítette. Az ifjúsági táborról az MCSE-hírekben bővebben olvashatunk, most főként a Meteor '92-ről, a nyár legnagyobb amatőr eseményéről essék szó.

A múlt évi "nagy tábor" a refraktorok jegyében zajlott, az ideit a nagy reflektorok tették emlékeztetéssé. Szinte toronyként magasodott az észlelő-rét fölé a két éve kimustrált pécsi 40 cm-es reflektor, melynek egészen a legutóbbi időkig egyetlen valamirevaló paramétere összömege volt -- tükrök nélkül nem sokat lehetett vele kezdeni. Reményeink szerint hamarosan egyesületi tulajdonba kerül az a 40 cm-es $f/6$ -os tükrök, melyet a tábor idejére a csöbe szerelhetünk. A várakozásokkal ellentétben ez a Kulin-tükrök meglepően jó képet adott a Holdról és a Szaturnuszról. Keresőtávcső híján és balanszírozási problémák miatt csak ezt a két égitestet állítottuk be. További jelentős átalakítások szükségesek a műszer rutinszerű használatához, no és nem ártana végre egy állandó csillagvizsgáló-épület sem... De ez nem csak rajtunk múlik.

A tábor sztárja az 1992/7-8-as Meteorban a legnagyobb hazai amatőrtávcsőként hirdetett 44,4 cm-es Odyssey-2 távcső lett, mely ismét kiválóan bizonyította a Dobson-rendszer használhatóságát és a nagy átmérő előnyeit. Gond nélkül hozta pl. a híres Stephan-féle galaxisötöst, részletdúsan mutatta az M33 spirálszerkezetét stb. Almási Csaba nem kis meglepetést keltett 50 cm-es, sebtében összeállított Dobsonjával. A távcső főtükre pár hónapja még a csepeli 50 cm-es távcsövet szolgálta. Mindenesetre 40 cm-esre bléndézve sem adott meggyőző képet, bár a tükrök fénygyűjtő képességéhez kétség nem férhet, mivel déltájban többen a távcső primér fókuszában melegítették konzervjüket. Konzervmelegítésen kívül kisebb nagyítással mélyégre is használható ez a nevezetes tükrök, bár a leképezési hibák miatt határmagnitúdója meg sem közelíti az elvileg lehetséges értéket.

A 32 cm-es Dán-féle villás Newton (múlt évi "vezértávcsövünk") mellett egy 25 cm-es, szintén a Dán-műhely jegyeit magán viselő szép reflektor képviselte a középkategóriát, a számos 15-20 cm-es Newtontól és a légiónyi 5-10 cm-es refraktortól pedig szinte "lépni sem lehetett". Egy másik érdekességgel is megismerkedhettünk, az MCSE új 20x120-as monokulárjával, mely az AFU kamera keresőtávcsöve. A szovjet műszaki termékeknél megszokott igen masszív kialakítás mellett az optikára kevesebb gondot fordítottak: a számos, reflexiógátló réteg nélküli optikai elemen bizony nagyon sok fény elvész. A változtatható nagyítású (8x-os és 20x-os) monokulárt minimális átalakítással, teodolit-állványon használjuk, így az azimutális villás szereléssel és a hatalmas látómezővel bárki könnyen boldogul.

Táborunk legszebb, legértékesebb, épp ezért a legtöbb érdeklődőt vonzó műszere egy elegáns Celestron 8 Ultima típusú távcső volt, melyet jelenleg a Bajai Csillagvizsgáló Alapítvány használ, egy angol amatőr szívességéből.

A szombat esti "főműsorszám" Hegedüs Tibor előadása volt a CCD-technika alkalmazásáról. Az észlelőre'ten a kíváncsiskodók maguk is meggyőződhetnek arról, hogy mit is tud a CCD, ugyanis a már említett Celestronhoz csatlakoztatható ST-4 típusú CCD-kamerával számos felvételt készíthettek a leglátványosabb mély-ég objektumokról. A szombati éjszakán pezsgő élet folyt a réten: sokan CCD-ztek, és megbűvölve figyelték a számítógép képernyőjén zajló eseményeket, mások az Odyssey-2-ben látottakon hűledeztek; volt, aki sorban állt, hogy végre felkerüljön trikójára az MCSE-embléma (az étkezöben ugyanis szitanyomás folyt), voltak, akik fotózták, vagy fotózni szerettek volna, de ez nem mindig megy ekkora tömegben... Természetesen rengeteg asztrofotó készült a két tábor során, a Tejútfelhők'től kezdve a telő holdig mindent célbavettünk. A számtalan egyéb észlelésről a Meteorban még olvashatunk, és reméljük, az asztrofotósok is elküldik ráktanyai képeiket -- fotó mellékletünk nyitva áll előttük!

Az MCSE-emblémával is a Meteor '92-n ismerkedhettek meg első ízben tagjaink. Sági Csaba ötlete alapján Sebök György közreműködésével készült. Inverz változata (fehér háttér, fekete felirat) szitanyomással bármilyen ruhaanyagra nyomható. Megfelelő igény esetén, 100 Ft + postaköltség ellenében vállaljuk az embléma nyomását pólóingekre.

A tábor távcsöépítő jellegéhez illeszkedve kedden Zircre látogattunk, ahol a Lohrmann Csillagvizsgálóban egy szépen megépített 32 cm-es Newton-reflektort tekintettünk meg. Négy éve jártunk először Lohrmann Ervinnél, így jól felmérhettük a csillagvizsgáló fejlődését és az egyéni megoldások használhatóságát.

A nappali programok közül kétségkívül a szombat délutáni bolhapiac volt a legnépszerűbb -- továbbra is nagy a jó optikák iránti kereslet! Többen említették, hogy ilyen bolhapiacot gyakrabban kellene tartani. A nagyobb MCSE-rendezvényeken ez eddig is így volt, ám valóban jó lenne módot találni egyszer egy igazi csillagászati "vásár" lebonyolítására.

A vendégkönyv tanúsága szerint 152-en vettek részt a Meteor '92-n, azonban az a benyomásunk, hogy ennél jóval többen voltunk... Minden eddiginél több távcsövet hoztak magukkal a résztvevők, és ugyanez igaz a sátrak és az autók számára is (ugyanakkor több katonai sátrunk üresen állt). Mindez erősen megterhelte a környezetet és próbára tette a szervezőket. Úgy tűnik, ezzel a létszámmal elértük Ráktanya tűrőképességének felső határát, így már most ki kell dolgoznunk a jövő évi nagy tábor ésszerűbb lebonyolításának stratégiáját... A legfőbb gond a vízfogyasztás körül adódott. Ráktanyán nincs vezetékes víz, a kutakból pedig ilyen karsztos területen nem lehet korlátlanul nyerni a vizet. Nem csoda, hogy az 5000 literes ciszternából is pillanatok alatt kifogyott a víz... Így a jövőendő táborok érdekében itt is felhívjuk a figyelmet a takarékos vízfogyasztásra!

A legtöbben persze a "nagy" hétvégén voltak; kissé elgondolkoztató azonban, hogy miért volt olyan nehéz még 30 embert is összehozni egyik-másik, kimondottan amatőröket érintő előadásra.

A tábor résztvevői többnyire csak arra figyelnek, hogy milyenek a "szolgáltatások", az előadások, a műszerek, mennyire derült az ég stb. Egy ilyen rendezvény nagyon sokak munkáján múlik, ami a legtöbbször észrevétlen marad. Így volt ez idén is, épp ezért fontos megemlékezni legalább a legaktívabbak közreműködéséről. Az MCSE-felszerelések szállítását ezúttal Dán Andrásnak köszönhetjük, aki kétszer is fordult Budapest és Ráktanya között a távcsövekkel, kiadványokkal és "minden földi jóval" megrakott autójával. (Sőt volt egy harmadik fuvarja is, amikor az MCSE-helyiség cserépkályháját szállította fel Ráktanyára!) Szitkay Gábor Odyssey-2 távcsövet bocsátotta rendelkezésünkre, ezzel téve emlékezetessé a Meteor '92-t. Sebők György és Horváth László a 20x120-as monokulár átalakításában szerzett érdemeket, és szintén Sebők György volt az, aki az MCSE-embléma trikóra nyomását megoldotta. Az "Ég-bolt" asztrobüfé üzemeltetését Ladányi Tamásnak és Rózsa Ferencnek köszönjük. A napi beszerzéseket Pap Csaba intézte -- általános megelégedésre. A táborok előkészítése és lebonyolítása -- többek között -- Kereszturi Ákos, Sárneckzy Krisztián és Tepliczky István munkáját is dicséri. Minden tagtársunknak köszönettel tartozunk, akik előadást vállaltak, különösen Csaba Györgynek, aki messze a legtöbbet nyújtotta e téren amit a hallgatóság többször "nyílt színi tapssal" jutalmazott. A legtöbbet Horváth Ferencnek köszönhetünk, aki ugyan mindvégig a háttérben maradt, de nélküle nem lennének ráktanyai táborok, észlelőhétvégék -- nem lenne olyan a Bakony e csendes zuga, amilyenek mi, amatőrök ismerjük.

Ráktanyai táborainkat -- melyeken összesen 220-an vettek részt -- a Művelődési és Közoktatási Minisztérium támogatásával bonyolítottuk le.

MIZSER ATTILA

MCSE hírek

Pécsiek Selmecebányán

Az MCSE Pécsi Csoportja egy márciusi hétvégén autóbuzs kirándulásra indult Hoffmann János vezetésével. Március 20-án délelőtt a Svábhegyen az MTA Csillagászati Kutatóintézetét néztük meg. Itt Mizser Attila először a főkupolába vezetett bennünket, a 60 cm-es tükrös távcsőhöz. Egy kisebb kupolában a régi kalocsai refraktort láthattuk. Végül a főépületet és az intézet könyvtárát, valamint a parkban álló két napórát néztük meg.

Ezután a TIT Uránia Csillagvizsgálóba hajtottunk. Itt dr. Both Előd kalauzolta végig az intézményen a csoportot. A 20 cm-es refraktorral a Nap foltjait is kivetítették. A tetőteraszon láthattuk a szkafosz-napórát és (valószínűleg utolsóként) felkerestük az MCSE kis kuckóját is.

Délután a Planetáriumban előadást hallgattunk A Földről a csillagokig címmel. A Szépművészeti Múzeum festményeit és egyiptomi kiállítását is megtekintettük. Este a Gellérthegyre sétáltunk, itt a régi csillagda helyét jelölő alapkövet és Bogdanich Imre földmérő emlékművét néztük meg. Sokunk gyermekkori vágya teljesült: eljuthattunk a csillebérci úttörőtáborba is, ugyanis este itt aludtunk.